

настроями, почуттями, установками. Ці установки або допомагають нам, якщо вони добре розвинені, або ускладнюють наше спілкування. Знаючи них нам простіше буде розвинути ці навички – прийняття інших, такими, які що є, соціальна компетентність, комунікативні толерантність і апатія й багато іншого. Макіавеллізм як властивість особистості в повсякденному житті проявляється в маніпулятивних тактиках, спрямованих на досягнення суб'єктом конкретних кар'єрних і інших подібних цілей.

Література

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры: Психология человеческой судьбы [Текст] / Э. Берн, пер. с англ. А.В. Ярko, Л.Г. Ионин. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2000. – 480 с.
2. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита [Текст] / Е. Л. Доценко. – СПб.: Речь, 2003. – 304 с.
3. Колодяжна А.В., Бойко С.П. Актуалізаторська та маніпуляційна моделі спілкування // Тези доповідей XV Всеукраїнської конференції молодих вчених та студентів «Наукові розробки молоді на сучасному етапі», Т. 3. – Київ, КНУТД – 2016. – С. 374.

Мелехіна В. Б.

Студ. гр. БМР 2-20

Науковий керівник доктор філософ. наук, доц. Сакун А.В.
Київський національний університет технологій та дизайну

ФІЛОСОФІЯ МОВИ

“Мова є домом буття. У цьому житлі живе людина.” М. Гайдеггер

Філософія мови є напрямком сучасної філософії, який визначає особливий стиль філософського мислення, пов'язаний з переважним інтересом до питань про способи побудови теорій і з вивченням принципів впорядкованості засобів вираження знань.

Філософія мови бере свій початок в роботах Платона й Арістотеля, в книгах середньовічних авторів, логіко-математичних розробках Джорджа Буля і Джона Мілля. Основні проблеми і поняття сучасної філософії мови були сформульовані в працях Готлоба Фреге, Джорджа Мура і Бертрана Расселла, а також – в курсі загальної лінгвістики Фердинанда де Соссюра.

У розвитку сучасної філософії мови виділяють кілька етапів. Був час, коли філософи займались переважно синтаксисом, вважаючи його єдино виправданим вивченням мови. Цей період продовжувався приблизно з 1921 року, часу публікації праці австрійського філософа Людвіга Вітгенштейна (1889-1951) «Логіко-філософський трактат», до 1935 року, часу виходу праці польського логіка й математика Альфреда Тарського

(1902-1984) «Поняття істини у формалізованих мовах». Нині більшість філософів вже не цікавиться синтаксисом і роботу навколо нього залишили лінгвістам.

Друга генерація філософів більше схилялась до прагматичного аспекту мови, а третя – до семантичного. До перших слід віднести представників неопозитивізму часів Віденського гуртка (кінець 20-х – середина 30-х років), які надавали перевагу логіці і менше переймалися проблемами природної мови людей; до других – філософів Оксфордської школи, що склалась у Великобританії після 1951 року і приділяла увагу повсякденній мові; третіх найкраще представляє американський філософ і логік Віллард ван Орман Куайн (1908 р.н.), головний період творчості якого припадає на 50-80 ті роки.

Філософія мови не може не взаємодіяти з іншими сучасними течіями, якими порушуються проблеми свідомості, розуміння, природи помилок пізнання, ролі мови в культурі. Серед них такі течії як герменевтика, структуралізм і постмодернізм, психоаналіз, прагматизм та інші. Багату історію мають і взаємовідносини філософії мови, лінгвістики і логіки.

Найбільш значний внесок у вивчення мови та у філософське бачення її ролі внесли швейцарський лінгвіст Фердінанд де Соссюр, австрійський філософ Людвіг Вітгенштейн, англійський філософ Джон Остін.

Соссюр довів необхідність розрізнення мови й мовлення, виходячи з того, що у мовленнєвій діяльності є дві сторони: індивідуальна й соціальна; перша представлена мовленням, друга – мовою; саме так, бо виконання мовленнєвого акту ніколи не здійснюється колективом, а завжди індивідуально, і тому воно й може бути названо мовленням. Водночас мова не є діяльністю того, хто говорить, а є готовим соціальним продуктом, сукупністю необхідних умовностей, які прийняті спільнотою для забезпечення реалізації здатності до мовленнєвої діяльності, котра є у кожного носія мови. Соссюр підсумовує, що мова є одночасно і знаряддя, і продукт мовлення.

Далі він формулює ще одне важливе положення: мова є системою знаків, що виражають поняття. Якщо уявити собі науку, яка вивчала б життя знаків у суспільстві, то її можна було б назвати семіологією (від грець. σήμαίον – знак), тоді лінгвістика була б частиною цієї загальної науки. Мовний знак пов'язує не річ та її назву, а поняття та акустичний образ, які Соссюр ще відповідно називає – означуване (поняття) і означувальне (акустичний образ). Отже, мовним знаком він вважає єдність означуваного й означувального.

Австрійського філософа Людвіга Вітгенштейна нині називають одним із самих значних, оригінальних та глибоких мислителів, твори якого нечисленні, але багаті думками, дуже вплинули на філософію другої половини XX століття. До мовних проблем він ішов не від лінгвістики, як Ф. де Соссюр, а філософським шляхом, міркуючи приблизно так. Всі наші знання про світ і своє відношення до світу ми виражаємо мовою. Філософ

може логічними засобами немов просвітити мову і виділити в ній те, що несе в собі відповідність висловлювання й дійсності, і те, в чому такої прозорості відповідності нема.

У своєму творі «Філософські дослідження» Вітгенштейн звертає увагу на те, що уявлення про відповідність правильного речення й дійсності надто ідеалізовані. Насправді має місце обмеженість нашої здатності здобути ясність виразу і тим самим перенести його на дійсність. Ця обмеженість впливає з набагато складнішої природи мови і різноманітних практик її використання. В той же час автор не відмовляється від дослідження мови, бо границя можливості вираження думки може бути проведена тільки у мові.

На цьому етапі він вбачав завдання філософії у визначенні границь мови, у межах яких взагалі можуть складатись осмислені висловлювання. Розуміти висловлювання – значить розуміти мову, а розуміти її – означає володіння деякою «технікою», правилами гри.

Що може філософія дати людині – це прояснити деякі правила, за якими ведуться «мовні ігри», бо вони утворюють цілі комплекси за типом «сімейної схожості». Що ж стосується власне філософських фраз, то насправді вони є «не висловлюваннями» (або «псевдо висловлюваннями»), але усунути їх з мови неможливо, бо в роботі людського інтелекту час від часу з'являється потреба зробити філософську заяву, виголосити щось вагоме.

Англійський філософ Джон Остін був представником оксфордської школи філософії повсякденної мови і одним з творців теорії мовленнєвих актів. Як і інші представники зазначеної школи, він теж виступав за поглиблення наших уявлень про смисл і значення мовних виразів, про границі між осмисленими й безглуздими виразами. Об'єктом дослідження у теорії мовленнєвих актів є акт мови, коли промовець виступає зі своїми реченнями в ситуації безпосереднього спілкування зі слухачем.

Є велика кількість функцій або способів використання мови. Так ми можемо запитувати й давати відповіді; інформувати, запевняти й попереджати; оприлюднювати рішення чи намір; оголошувати вирок; призначати, благодіяти, критикувати. Для нас важливо, чи йдеться у мовному спілкуванні про пораду, про просту пропозицію, чи про прямий наказ; для нас суттєво, чи мала місце тверда обіцянка, чи тільки проголошення невизначеного наміру. Той аспект, який стосується здійснення якогось акту під час «говоріння», пропонується називати іллокутивним актом. Однак є й ще один аспект, на якому наполягає Остін.

Отже, Остін доводить, що коли ми в процесі мовного спілкування щось говоримо, то одночасно здійснюємо групу дій: по-перше, просто промовляємо якесь речення з певним смислом (локутивний акт); по-друге, про щось інформуємо, наказуємо, попереджаємо, щось розпочинаємо (іллокутивний акт); по-третє, ми здатні щось викликати або чогось досягти, скажімо переконати, вимусити, залякати, здивувати, ввести в

оману (перлокутивний акт). Останній акт відрізняється від попереднього за ознакою успішності, наявності наслідків.

Підсумовуючи, можна сказати, що філософський інтерес до мови викликався не тільки усвідомленням того, що мова є вирішальним знаряддям осягнення дійсності і головним засобом людського спілкування, а й рухом від упевненості в прихованості за структурами мови структури дійсності до дещо скептичного ставлення до традиції пошуку через мову фундаментальної онтології і піднесення вагомості повсякденної мови як самоцінності.

Література

1. Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. К.: Академія, 2012. 240 с.
2. Крикуля О.М. Філософія: навч. посібник. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2010. 592 с.

Пащенко І.О.

Аспірант гр. ДФПФв-20

Київський університет технологій та дизайну

ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ ПРО ФАРМАЦІЮ

Медичні науки завжди взаємодіяли з певними філософськими компонентами, вимагаючи діалектичного підходу до вивчення організму людини, взаємовідносини пацієнта з лікарем, тощо. Ж.-Ж.Руссо вважав, що в системі «людина-природа» остання є домінуючою. Первісна людина гармонійно поєднувала свою діяльність з природою. Але з розвитком цивілізації був порушений баланс між людиною і природою [1]. Медицина та фармація майже завжди стикаються з проблемами, на які відповідь може дати філософія. Саме філософія медицини і фармації розвиває і удосконалює діалектичне мислення – майстерність медичних кадрів.

Уявлення про фармацію мають глибокі історичні корені. Вони пов'язані з грецькими термінами «pharmakon» – ліки і отрута і «pharmkeia» – лікувальний засіб, які, швидше за все, походять від давньоєгипетського слова «Фармація». Його буквальний переклад означає захисник і зцілитель. Ще Парацельс (1493-1541) у зв'язку з цим зауважував: «Все є отрута, ніщо не позбавлене отруйності, і все є ліки». Сьогодні фармацію розуміють як науково-практичну галузь, що займається проблемами вишукування, дослідження, отримання, виготовлення, зберігання та продаж лікарських засобів для лікування хвороб [1].

Генетична інженерія рослин – досить давній та одночасно сучасний метод зміни рослинного геному й отримання рослин із новими лікувальними властивостями. Використання ґрунтових бактерій *Agrobacterium rhizogenes* дає змогу отримати у такий спосіб не тільки